

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>Szerkesztőség: hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő N.-Péterfia utca 348 szám.</p>	<p>Megjelen havonként háromszor, 5-én, 15-én és 25-én egy, illetőleg másfél iven. Előfizetési ár egész évre 4 frt., félévre 2 frt., Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt., 200 szóig 2 frt., a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr. harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>Kiadó hivatal: hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden közlemény és küldemény intézendő. Fűvészkert utca 1080.</p>
--	--	--

B. Vay Miklós megnyitó beszéde a konventen. 1883. szeptember 12.

Méltóságos es főtiszteletű egyetemes konvent!

Engedjék a mélyen tisztelt konvent nagyérdemű tagjai, hogy vajha mulandó testi gyengélkedését, kötelessége érzetének, mint mindig szokta, most is alávetett tisztelt elnöktársam s nemkülönben a magam nevében is, szívünk mélyéből üdvözölhessem s szavakat kölesönözhessek ily szép számmal lett megjelenésük feletti örömünknek!

Azonban ebbeli hő érzéseim kifejezésével kapcsolatban, az öreg Simeonnak ezen szavai is tolnak még önkénytelenül ajkaimra: „Mostan bocsásd el a te szolgádat uram békességgel,“ — a mi alig is lehet másként, ha elgondolom, hogy egyházamnak szentelt igénytelen munkásságom épen 60-dik évében s éltem alkonyán még egyszer szerencsés lehettem s pedig országunk azon részében nyithatni meg evang. református egyházunk konventjét, mely a vallásszabadság szentelt földjének volt mondható már akkor, midőn Európaszerte a vallási türelmetlenség daemona dult és jobban, mint a bérczek, vonta a válaszfalat a Királyhágón innen és túl között

Míg itt, hol ma először gyűlnek egybe konventileg az egyetemes ref. magyar egyház képviselői — a dicső emlékű nemzeti fejedelmek védszárnyai alatt a protestáns szellem elenyésző csekély megszakításokkal, szabadon fejlődhetett és megizmosodhatott, addig tulnan a protestantismus kiirtására törekvőkkel szövetkezett absolutismus, a protestáns szabadsággal együtt, a nemzeti alkotmányt is okvetlen megsemmisíti vala, ha az erdélyi fejedelmek ismételt harcra kelése segélyével ki nem vivják őseink azon örökbecsű békekötéseket, melyek azóta, valamint egyházunk autonomiájának, úgy a nemzeti szabadságnak is védbástyául szolgáltak!

Hála a nemzetek sorsát intéző gondviselésnek, az ez uton fenmaradt szabadabb eszmék áramlatát követő nemzeti kitartás, utóljára is megtörte a romanismus kizárólagos befolyása alatt állott világi hatalmat és olyan

szervezetnek adott létet, melylyel ma már egyházunk a maga érdekeit, ba nem is azonosítani, legalább egyeztetni tudja.

Ennek tapasztaltuk jelenségét az országgyűlésen közelebb lefolyt középtanodai törvény tárgyalásánál is, midőn egyházunknak hagyományos autonomiájához ragaszkodó irányát követve, sem vehetők kétségbe a törvényhozás, az állam ebbeli intencióját, mely szerint késznek nyilatkozott az iskola-fentartók szabad rendelkezését jövőre is törvényileg biztosítani, — feltéve, hogy azok viszont biztosítékot nyujtanak a felől, hogy az állam műveltségi érdekei s azoknak magyar szellemben történendő fejlesztése csorbát nem szenvednek.

Erről tanuskodik a közoktatási miniszter urnak ezen középiskolai törvény életbeléptetése ügyében az illető elnökség útján, a konvent elébe leendő terjesztés meghagyása mellett, kevéssel ezelőtt érkezett leirata is, melyet szerencsém lesz maga helyén felmutatni, és mely már csak alakját is tekintve, tanácskozásunk egyik elsőrendű tárgyát képezendvén, egyszersmind világosságba helyezendi, mit nyertünk, vagy mit veszítettünk amaz országos törvény által.

Szerintem aligha úgy nem áll a dolog, hogy ha abban régibb, majdnem korlátlanak nevezhetett autonomiánkat tekintve, némi veszteségek, vagy megszorítások konstathatók is, — másrésről remélhető, hogy a törvény pozitív határozmányainak mindenütt és minden részről jóakarattal fog érvény szereztetni, s majdan verseny is támadni a tanintézetek között, azoktól a középiskola egész tanfolyama alatt elérendő végcélnak a mainál magasabb színvonalra emelkedése s fokozottabb szellemi fejlődés várható. (Élénk helyeslés.)

Azt, hogy melyek legyenek a törvénynek e célra törekvő azon pontjai, melyek végrehajtására a kormány lett országgyűlésileg megbizva, s melyekre nézve tehát a mi közreműködésünket is felkéri az illető miniszter ur, magából a majdan felveendő leiratból fogjuk megérthetni, — de tapasztalni azt is, hogy a budapesti januári konvent

czélszerű előintézkedései s az időközben működött tanügyi bizottság eljárása által már könnyítve van ebbeli eljárásunk.

Alkalmasint az e tárgy tanácskozásaink közben kerülend szőnyegre a tiszáninneri egyházkerület több oldalról támogatott s elébünk utasított azon indítványa is, mely esetleg az állami segélyezésnek középiskoláink érdekében leendő igénybevételét foglalja magában. Mert nem is említve az 1848-iki vallásegynélőségről szóló törvényt, tény az, hogy vannak gymnasiumaink között olyanok, melyek a legnagyobb erőfeszítéssel sem lesznek képesek azon köteleknek megfelelni, melyeket az új iskolatörvény elébük szab és kétségtelenül az illetén lehetőségek forogtak a törvényhozás szemei előtt, midőn arra hatalmazá fel a kormányt, hogy ha egy ilyen intézet fennállását országos műveltségi, vagy fontos helyi érdekek kiválóan igénylik, ugyancsak a törvényben megállapított feltételek mellett segélyezhesse, illetőleg gondja alá vehesse.

Azonban éppen ezen, noha gondoskodó ingerenciájától az államnak tartanak sokan, aggódván, hogy ez által a hiveknek az egyházi intézmények fenntartása körül eddig tanusított buzgalma csökkenne, idővel tán teljesen is lehülne; miért is kérdésbe tétetett: nem lehetne-e az állami segélyezésnek oly módját találni, hogy a szükségessé vált állami gyámolítás az alapító és feltartó testületek autonom működését ne alterálja.

E hozzánk utasított indítvány, illetőleg kérés mindenestre olyan, mely annyival inkább méltó az egyetemes konvent figyelmére, mivel az egyház jól felfogott érdekével az semmi esetre sem férne össze, sőt szerintem meg sem lehetne engedhető, hogy az egyes testületek, vagy intézetek magok kezére lépjenek az állammal alkuba.

Magától értődik az is, hogy azt, mit ez irányban végezni fogunk, ágostai testvéreinkkel kellő időben leszünk közlendők.

Ez idő szerinti találkozásunkra halasztá az utolsó budapesti — akkori világi elnökét, gr. Dégenfeld Imrét, időközben mindnyájunk fájdalomra elveszített — egyetemes konvent az országos egyházi közalap, — domestika kezelésének végelintézését is; e tárgyról azóta annyit irtak lapjaink, azzal oly bőven foglalkoztak az egyházkerületek és egyházmegyék, hogy feleslegesnek tartom magam részéről mindazok ismétlésébe bocsátkoznom, melyek ez ügyben egy és más részről elmondattak.

Nekem, ki zsinatunk e legfontosabb ügyében szerencsés valék a majdnem egyhangu végzést kimondani s kinek nem lehet kétségem azok intencziói iránt sem, kik elsőketének kezdetben mindjárt életet adni annak, csak az tiszteletteljes kérésem, hogy oly végrehajtási módozatokról — mert hiszen ma egyébről szó nem is lehet — méltóztassanak gondoskodni, melyek magának a szentesített tör-

vénynek alapját meg ne ingassák — az azt napvilágra hozott nagyszerű eszmét el ne homályosítsák. — annak magasztos főcélja utólérését háttérbe ne szorítsák, egyszóval: az történjék, mit a zsinat a konventnek tett kötelességévé, — ez pedig a domestika fentartása, gyarapítása és kezelése.

A többi elintézésünkre váró tárgyak elősorolásával nem kívánom a méltóságos és főtiszteletű konventet fárasztani: rendbe vannak azok szedve s akként lesznek majd felveendők, mint azt jónak méltóztatnak itélui

Mielőtt berekeszteném beszédemet, azt hiszem, mindnyájunk osztatlan érületét fejezem ki, midőn hálás köszönetet mondok Kolozsvár nemes városának s a helybeli ref. egyház minden rendű tagjainak szíves igaz magyar vendégszeretettel lett fogadtatásunkért, — kettős hálával tartozunk tek. Kolozsvármegyének is e használatunkra annyi előzékenységgel átengedett kényelmes helyiségekért.

Mindezek után részemről nincs egyéb hátra, mint hogy magunkat elnöktársammal a méltóságos és főtiszteletű egyetemes konvent kegyességébe ajánlva, annak tanácskozásait megnyitottnak nyilvánítsam.

Negatív predikálás.

A „New-York Evangelist“ című presbiterianus lap f. évi július 12. számában jelent meg egy nem sokat igénylő cikk, ily címmel: „Negative Preaching,“ melyet azonban, mint a mely egy kitünő unitárius theologus figyelemre méltó tanuságtételét tartalmazza, méltónak tartok hazai lelkészársaim figyelmébe is ajánlani. A cikk a következő.

Sok izben elítéltük a tagadások predikálását, a mi némely helyeken oly divatossá, a milyen halált hozóvá lett, mind egyházra, mind vallásra nézve. Azon felekezet, mely leginkább kedvelte az eféle predikálást, legtöbbet szenvedett miatta. Az unitáriusok beszéltek gyülekezeteiknek, mit ne higgyenek, száz esztendeig; erejüket arra fordították, hogy az orthodoxia nagy tanainak a megczáfolását megkísértsék, és az eredmény az, hogy míg az unitarismus, mint pozitív rendszer, egyike a leghatározatlanabb és ködösebb rendszereknek, ha ugyan érdemes erre a névre, a mely csak ismeretes a ker. világban, az unitárius gyülekezetek nem virágoztak, és a felekezet valószínűleg nem nagyobb, mint harmincz év előtt és pedig nagyon nevezetes kedvező viszonyok daczára. Tekintettel a negatív predikálás vészes következéseire, nem találjuk különösnek, hogy egy oly tehetős theologus és gondos szemlélő, mint a tiszteletre méltó cambridgei professor, A. P. Peabody, egy az „Unitarian Review“-ban közlött figyelemre méltó cikkében ilyen világosan beszél a skepticismusról, mely felé saját felekezete tart.

Helyesen lehetne kérdésbe tenni, valjon az unitáriusok tagadásaik által nem veszítik-e el helyöket nem csak a keresztyén, hanem a vallásos felekezetek közt is. A keresztyének közt bizonyára; mert nem tekintik felekezetökön kívül állóknak az oly egyéneket, a kik a személyes halhatatlanságot tagadják, a kik nem ismernek el más Istent,

mint a személyiség nélküli törvényt, és a kik az imának lehetetlenségét és képtelenségét vallják. Ha a persa vallás hívei, buddhisták vagy mohamedánok kérnének helyet papjaink névsorában, azonnal hely adatnék nekik és a szószékek megnyitvatnának előttök. Negatív predikálásra nincs szükség és nem is keresik. Megvékonyítja a gyülekezeteket, táplálja a hitetlenséget és a népet olyan templomokba üzi, hol hisznek valamit. Episkopális egyházak épültek fel az unitárius skepticismus elől menekültekből.

A kik tagadják a szellemi dolgok realitását, a kik elmét, lelket, lelkiismeretet, szeretetet, kegyességet önkényes önfejlődésből származtatnak, és Istent pusztán alanyi képzetnek tekintik, minden tárgyilagossá válás nélkül, azoknak nincs semmijök, a mit predikáljanak. Semmi sem lehet aljasabb, mint egy egyházba bemászni annak megszenteltségtelenítése és megrontása végett. A kik kinőttek Krisztusra és a sacramentumokra való minden szükségéből, fel kellene hagyniok a predikálással. Nincs jogos helyök egy ker. egyházban. Soha senki sem tétetett jobbá a Szent Háromság, vagy Krisztus istensége, vagy a Szent Lélek személyisége, vagy a helyettes elégtétel elleni érvek által. A vallás egész mozgató ereje pozitív hitében fekszik, ezen néhány nagy igazságban, melyekbe az ember bele nőhet egy élet alatt.

A dolog ezen erőteljes előterjesztése, egy oly unitárius theologus részéről, a ki az evangyéliomi keresztyénség örökkevaló kiálló fokait sohasem tévesztette szem elől, gondos tanulmányt érdemel. Jelentőségteljes az, mint intés és mint lecke. Bolondság egy tévedést ismételní, mely oly alaposan kipróbáltatott és pedig a legkedvezőbb viszonyok között, mégis veszélyes következményekkel. Dr. Peabody úgy gondolja, hogy az irányzat erősen arra hajlik, részint mert mindig könnyebb kétségbe vonni, mint bizonyítani, eltérni, mint védeni, az árral uszni, mint szemben evezni; és némely helyen nagyon ügyesnek és férfiasnak tartják egy predikátorban arról beszélni, mit nem hisz. Ez az eljárás mindig veszélyes. Vegyük a rossz cselekedet megtorlásának tanát, a mint Pál tanítja: „Valamit az ember vet, ugyanazt aratja.“ Divatossá lett néhol a jövő büntetés tanát kérdésbe tenni, oly képen, hogy az igazságos megjutalmazás rettentő bibliai igazsága lényegében lerontatik, és az emberek úgy éreznek, hogy az kis dolog, mint cselekesznek ezen a világon és teljesen elhanyagolják azon nagy realitásokat, miktől az örök élet függ.

Ezen pontra vonatkozólag helyesen mondja Dr. Peabody: „Gyülekezeteinknek látni kell a bűnben annak önmagát ismétlő, önmagát megkeményítő, önmagát állandósító tulajdonát, mint a maga legrosszabb büntetését. Ezen pontra nézve a pozitív predikálás szüksége nagyon érezhető jelenleg. A kalvinizmus elleni visszahatás megdöbbentő szélsőségig ment, és azon lelkész, a ki azt tovább folytatni megkísérli, árulója a társadalmi biztonságnak, épugy mint az evangyéliomnak.“ A tény lent a fenéken az, hogy a nép hite által él. Az igazság a lélek mindennapi kenyere és még ha tok van is a kenyérben, az mégis és mindörökké az életnek kenyere. Azt beszélni az éhes népnek, hogy a finom — lisztkenyér bizonyosan emésztési bajt okoz, hogy a pék kenyere rossz liszt és timsó keveréke és nagyon ártalmas, hogy a rossz kenyér nagyon nehéz a gyomornak, hogy az árpa és rizs kevés táp-

erővel bírnak, és hogy a zab pogácsa csak lónak való, csak a figyelem elfordítása, mialatt a test meghal a táplálék hiányában. — Napjaink negatív predikálása lerontja azon nagy tápláló hitben való bizalmat, melyen a keresztyének nemzedékei éltek és munkálkodtak, és semmit sem tesz helyökbé. — Nem a mi felett az emberek kétkednek, hanem a mit értelemmel és minden erővel hisznek — a hit a min élnek, a mit assimilálnak és reprodukálnak magokviseletében és jellemökben — az a mi megmenti őket a büntől és teszi őket erőssé és kitartóvá a tettben. És a szószéken olyan pozitív hit tanítása fogja a gyülekezeteket vonzani és építeni. Oly szónokok, kik a régi hit ellen declamálnak, a kik az elévült előítéletek és a kor szokásból kiment bűneinek kárhoytatásában lesznek ékesszólókká, nyerhetnek rövid ideig tartó népszerűséget, de nem hagynak maradandó nyomokat. A nép csakhamar belefárad az aféle előadásokba. Valami pozitívra éheznek. Valami oly nemü hitre van szükségök, a mely gyámolítja őket a próbák alatt, erősíti a kísértetek ellen, segíti a bajban, édesíti örömeiket és a jövő setét utait az örökkévaló remény ivével szövü be. És csak az oly predikálás, mely ilyen hitből jó, s mely a hallgatók szivében ilyen hitet épít fel, alkalmas a keresztyén szószékre.

A presbyteri egyház valószínűleg kevesebbet szenvedett a tagadások predikálásától, mint csaknem bármely más a protestáns keresztyénségben*) kiváló sulyt fektet az állító beszédre, pozitív tanítást sürget és e miatt sokszor dogmatikusnak neveztetik. Egy latitudinarius korban. közömbös nép között, a ki csak valamit alaposan hisz, és hitét egész lelkével és erejével vallja, dogmatikusnak neveztetik. De oly körülmények közt dogmatikusnak lenni nagy érdem. Jobb Krisztus iránti lángoló szivvel és ragályos lelkesedéssel zelótának lenni, mint felszínü irásmagyarázónak lenni, a ki több kérdést támaszt, mint a mire felelni lehet és terméketlen mezökön indit kutatást. Nagy része annak, a mit népszerű predikálásnak hívnak, csak általánosságban való kalapálás, a helyett, hogy mint szegeket, néhány nagy igazságot verne be a szivbe; jól irányzott, erős ütésekkel. Azon felekezetek, melyek a legtöbbet engedtek meg ezen negatív predikálásból, a legcsekélyebb előmenetelt tették, és a skepticismus bénító hatásától legtöbbet szenvedtek. Dr. Peabody előadása világosságra hozza az unitárius sikertelenség titkát. Az universalista felekezet körülbelöl oly régi, mint a methodista; mégis az utóbbi ezrivel számlálja egyházait, tagjait pedig milliójával, míg az előbbi kevés haladást tett 20 év alatt.

Oly igaz az, hogy a hit épít, teremt, megment, és hogy minden kétely, melyet nem egy nagyobb hit vet, mint árnyékot, a gyengeség és enyészet jele. A ravasz speculatio és a tudományos igények által támogatott átható materializmus ezen korában, fontosabb mint valaha annak a vallása, a mi a ker. tanban pozitív, és megállani a „hit mellett, mely egyszer adatott a szenteknek.“

Eddig terjed a czikk. Én keveset fogok hozzáadni. Olvasson ki belöle ki-ki annyit, a mennyit lehet. Nem meglepő-e józan eszü embertől, olyan nézeteket hallani mint Dr. Peabodiéi, a 19. század második felében? S épen egy unitárius professortól? Nem tetszik-e nagyon is bigott orthodox

*) Ezt fájdalom, nem állithatjuk megszorítás nélkül. K. F.

kálvinistának ez az unitárius professor, némely tudós kálvinista professorokkal szemben? Felfordult világ! Ezután már a ki kálvinismust akar tanulni, unitarius seminariumba kell mennie.

Vessük fel még ezen a helyen egyszer a régi kérdést: mi az oka templomaink ürességének, hozzá téve, s a magyarországi kálvinismus ereje és tekintélye hanyatlásának? Összefüggőleg ezen harmadik kérdéssel: miért szaporodnak úgy közöttünk a baptisták s nazarénusok, mint a hogy szaporodnak, mit már nem kicsinyelhetünk, sem nem titkolhatunk?

Többször kell hallanom kivált más felekezetű bámulótól magyar ref. egyházunknak, magasztalni ezt hizelgőleg, mint az ész, vallás és szabad gondolkodás képviselőjét, mint a mely a dogmákkal legkevesebbet gondol és szomorkodom rajta, hogy ilyen reputatiót szerzett. Kegyetlen dicséret, szégyenletes dicsőség! Csak az ád némi vigaszt, hogy talán nem érdemeltük teljesen s mindnyájan.

Kecskeméti F.

Reggeli ének.

A régi énekes 299. dallamán.

Mióta kifejeztem azon óhajtasomat, hogy eltemetett régi magyar dallamaink újra élesztését úgy szeretném leginkább eszközölni, hogy a kik az énekírás szent munkájával foglalkoznak, legyenek szivesek hozzám fordulni, szivesen szolgálók régi (és akármi más) dallamokkal minden időben, — írjanak ezekre is, a most használatban levőkre is, a bennök levő szép magyar rythmus lejtője (a mint ezt hangjegyekkel is kifejezzük) önkéntelenül is segíti a poétát a versírásban, s mindenesetre utat mutat ez a külső tulajdonság, a vers belső tulajdonságának, vagy a sorszám szerinti méretnek helyes felfogása s alkalmazására: azóta — mint nagy örömmel tapasztalom — többen megkerestek ily dallamokért, s küldtek hozzám ily dallamokon irt énekeket.

Én, minden porszemnyi munkálkodásnak, mely az énekügy terén történik, hiv ápolója, elősegítője szeretek lenni, s nagy lelki örömmel vigadozom, midőn egy Sánta, Börzöli, Nagy Ignác stb. gyönyörűséges szép énekeit kezem alá vehetem. Im, most is kaptam egyik munkálkodó atyánkfától egy reggeli éneket, ki a dallamot a kézirat helyett kiadott III. füzetből választotta, az ének így van:

Felkelő nap szép sugára!
Buzditsd fel ajkunk imára.
Buzgó ima, hála ének,
Zengjen éltünk Istenének.

Illő is ez most mihozzánk,
Hiszen oly szép volt éjszakánk!
Csendes volt és megnyugtató,
Szívet lelket megújító.

Tegnapi gondunk feledve . . .
Testünk is újra ébredve . . .
Reggelünk oly szép, oly derült:
Öröm mosoly ránk mindenütt.

Jó atyánk! te ugy rendelted,
Ne érjen dolgunk itt véget,
Hogy bajokkal, gonddal küzdjünk,
Míg reánk nem száll siréjünk.

De minket baj, gond nem aggaszt,
Ismerjük már, megszoktuk azt.
Azokért a sok édes gond,
Kiket hozzánk szeretet font!

Ha munkánk sulyos, ha nehéz:
Áldást hoz rá egy égi kéz;
Terhe után édes álmunk,
S lelki béke: bő jutalmunk!

Még egyszer égre sóhajtvá,
Indulunk rendelt utunkra,
Jöjj el velünk jó Istenünk . . .
Áld meg napunk! . . . áld meg éltünk! . . .

Irta ez éneket Balassa Lajos acsádi ref. pap. — Alakzata magyar, sormérete az 1. 2.-nél: 3+2+3, a 3. 4.-nél: 4+4. Prosodia az 1. 2.-nél: dactylus, spondeus, anapaestus, a 3. 4.-nél coriambus. A mi prosodiai tekintetben kitünővé teszi e dallamot, az: hogy bár az egész nyolczas sorokból áll, mégis az egymással rimelő sorok más-más módon osztvák be, s épen ez a magyar költészetnek egyik ragyogó, csillogó oldala minden más nemzetek poézises dalai felett, hogy az egyenlő számu sorokat meglepő változatossággal osztja be, s ez által — kiváló előnnyel — elkerüli az egyhangúságot, mely az olasz és német dalok s énekekben oly nagy gyarlóságul tűnik fel nekünk magyaroknak! Innét magyarázható meg az a magyar közpélda szó: alezáncz, mint a német táncz!

Azért óhajtom én már a XVI. századi dallamot, rythmust, buzgóságot; hogy legyen az az ének teljes ízében magyar és kálvinista, s így bizonyára hamar megfogja tanulni és szeretni népünk, látván s átérezvén, hogy ez saját testéből való test és véréből való vér!

Ismétlem ujjolag, szivesen szolgálók — bárki fordul is hozzám — régi dallammal!

Gyüd — u. p. Siklós — 1883. augusztus 30.

Kálmán Farkas.

Viszhang „Egy akadémikus gondolatai a dunamelléki egyházkerület káplán-qualificationalis határozatainak olvasásakor“ című cikkre.

(Vége.)

Végre 3. A gyakorlati czélok is mellette szólnak a lelkész minősítési határozatoknak.

Tagadhatlan, Eröss ur cikkében ez a rész a legsikeresebbnek látszó támadás a minősítvénynyel szemben. Csak az a kár, hogy nem új. Hallottuk azt már régen, midőn a zsinati törvények meghozattak. S a kik azon érveket most felelevenítették, nem a lelkész pályázati minősítvényi határozatokat bírálták el, hanem a zsinati törvé-

nyekből szorosán következő lelkész pályázati minősítvényi határozatokat, mint folyományt. Itt ismét hangsúlyozom cikkem elején kifejezett elvet: hogy a zsinati törvény mint meglevő kívánja, előírja s belőle következik. Hát hogyan csinálta volna Eröss ur a minősítvényi határozatokat, ha rá lett volna bízva — úgy hogy a zsinati törvények szellemében legyen? Valahogyan csak csinálni kellett! Azok a komoly 9-ek, bizonyára szintén gondolkodó fők, s meg hányták vetették a kérdésnek minden oldalát, ugy ezt is; komoly megfontolás eredménye volt az. — Nem akarom megnevezni, de van egy a 9-ek között, ki egyházkerületünknek szintén kiváló alakja, s ki a javaslati munkálatoknak is egyik fő-fő tényezője volt, holott a zsinati papválasztási törvényt ő is elítélte s ma is elítéli. Hogyan lehetséges ez? úgy, hogy a törvény, törvény; tetszik, nem tetszik: el kell fogadni, s ha ránk bízatik valami: annak szellemében eljárni. (Eröss ur aligha tette volna!) Elvileg helytelenithetünk valamit, de lehetnek ható okok, melyek következtén kénytelenek vagyunk elfogadni. Így aztán a törvény kötelező volta iránt érzékkel bíró egyén, egy általa nem helyeselt s elvileg el nem fogadott törvénynek, azért a legbuzgóbb s legigazságosabb végrehajtója lehet.

Mindettől eltekintve tiszta meggyőződésem az, hogy kerületünk minősítvényi határozatai a gyakorlati czéloknak Eröss ur által jelzett irányban is megfelelnek; hogy t. i. a theol. pályára lépő ifjak, komoly megfontolással, magukat lehetőleg tökélyesbitve haladnak pályájukon, hogy ott mentől több érdemet mutathassanak fel, tudván, miszerint jobb jövőjük érdekében teszik. Így aztán az ifjak között nemes versenyzés támad, mely bizonyára emelő hatással leend az összes — egyetemes szellemi erő hatványozódására. Egyáltalán nem fog a theologia — miként Eröss ur véli — szellemi nyomorékok asylumává lenni, sőt ellenkezőleg. Legálább a dunamelléki kerület theológiája nem! Eröss ur az időre hivatkozik; én is, — megmutatja ez: kettőnk közül melyőnknek adja az igazat. Én bízom, hiszek, remélek egyházunk fény jövőjében, melyet koronkint kiváló jelesbeink biztosítanak. Nagyon fájdalmas dolog lenne, ha Eröss ur pessimista jóslata teljesülne, hogy t. i. ily rendszabályok mellett, mint a dunamelléki minősítvényi rendelkezés — a theológiát, közelebbről kerületünk theológiáját csak is végmenekvés helynek tekintenek a más téren jövőt nem remélik. Ismét mondom: megmutatja a jövő! De módomban áll a multa is hivatkoznom, miből a jövőre következtetést vonhatni. Több évek óta ugyanis, az új minősítési határozatok szellemével teljesen megegyező módon gyakoroltatott egyházkerületünkben kijelölés utján a lelkészválasztás. Jelesen a mostanihoz hasonlólag szervezett 5 tagu kijelölő bizottság működött, s 5 jelölt közül tartozott az illető egyház választani; a jelölés pedig — a nagyon tág körü megszorítás mellett — a jelölő bizottság jótetszésétől függvén, az önkény és érdek nagy szerepet játszott. A mostani állapot édenkerti ahoz képest, mert a méltányosság és igazságból kiindulva, jog által szabályoztatik a kijelölő bizottság eljárása; megmondja: hogy ez és ez irányelvek szerint működjék, tehát nem önkényűleg. És mégis, ha megnézzük ezen egyházkerület theológiájának az utóbbi 8—10 év alatti történetét, mely idő alatt már az imént említett szabályozott választás divott: mit látunk? Azt, hogy az intézet mindjobban virágzott; mind nagyobb-nagyobb mérvben adja életjelét. Éven-

kint — mondhatni több mint fele részben kitünő bizonyítványokkal ellátott ifjak jelentkeztek a felvételre, úgy hogy ez előtt két évvel meg kellett nehezíteni a bejuthatást, s válogatni lehetett a sok jó között; s vannak szép reményekre jogosító ifjak, kik már mind ezen időn belül léptek a theol. pályára, s a nemes versenyzés bizonyos neme észlelhető köztök. Ez tény mind, a hű valóság csupán. — Ugye bár e bizonyíték is bir annyi erővel, mint az ön jóslata, tisztelt pályatárs? Nem szabad nekünk ifju embereknek pessimistáknak lennünk — már csak korunknál fogva sem — a nélkül azonban, hogy a másik véglet határába csapongnánk át.

Hogy rövid időn be áll a visszahatás minden tudományos pályán, úgy a theologiain is: hiszem. Hiszen annyi az ezeken levő tanult ember, hogy egymástól alig élhet. Nézzünk meg bár minden pályát, igazolva látjuk ez állitást. Még most népünk nincs megérve arra, hogy belátná, miszerint a magasabb ipar és kereskedés szintoly biztosított lételt s tisztos állást nyujt, mint a tudományos. De eljön az idő, midőn majd így fog gondolkozni, s a tudományos pályára menők száma csökken. Most még nagyobb a kínálat minden pályán, mint a kereslet; de majd lesz megforditva is. De az nem leszen baj; a világrend következetes s a kiegyenlítés, kevés vajadás után meg leend mindenütt, mint eddig. Hogy ezt a theologia is megérzi: hiszem; de hogy ennek alapja a lelkészi minősítvényi határozatokban volna keresendő: megmosolyogni való! hanem igenis a megváltozott viszonyokban, átalakult közszellemben, közérzületben.

Nézetem szerint a már sokat emlegetett minősítési határozatokban különösen két pont van, mit nem teszek magamévá, s nem szívesen nyugszom meg fölötte; nevezetesen a külföldi évnék feltétlen beszámítása, továbbá a gymnasiumi és képezdei tanároknak a rendes lelkészekkel egyenlő minősítettése. Az elsőnél figyelemmel kellett volna lenni arra nézve, hogy miként töltötték el az illető ifjak? Mert csak kint lenni egy évig s a barátságos Burschenschaftokban elsörözgetni: nem érdem; hanem igenis, hogy minő előmenetelt tett tanulmányaiban? Hogy az előadásokra eljárt s diligenter frequentálta, ez még nagyon kevés, semmi. Vizsgázott-e és hogyan? Szerintem ily szellemű záradék kellett volna hozzá. Második megjegyzésemet a mi illeti: a 9-es bizottság ide vonatkozó véleményét teszem magamévá, hogy t. i. a segédlelkészekkel hasonlólag minősítettének a gymnasiumi és képezdei tanárok, azon megdönthetlen elvnel fogva, hogy gyakorlat nélkül az elmélet mit sem ér. A tanárkodás pedig nem lelkészi gyakorlat. S lehet valaki igen kitünő tanár, tudományos ember, de mint gyakorlati pap, aligha secundát nem kapna. Vagy 2 évi közvetlen lelkészi gyakorlat kívántatott volna meg.

Mindezek azonban nem oly lényegesek szerintem, hogy a dunamelléki egyházkerület lelkészek pályázati minősítvényi határozatait általánosságban elfogadva — azon reményben, hogy a minősítés és a kijelölés mindenkor j o g o s a n, i g a z s á g o s a n é s r é s z r e h a j l a t l a n u l eszközöltetik — szívből ne üdvözöljem, s mint olyannak, mely a jogosság, méltányosság és gyakorlatiasság elvének tökéletesen megfelel — tiszta meggyőződésem hangján elébe ne kiáltsam: Isten hozott!

Még egy szót! Ne vegye rossz néven tisztelt pályatárs, ha cikkemet önhöz intézett s tán ön előtt nem kedves, de

barátságos megjegyzéssel zárom be: hogy ilyen magunk forma fiatal embereknek egy tekintélyes egyházkerület határozatai felől oly merész hangon, oly kicsinylőleg, tudós, öreg esperest szenvedve, pálczát törni nem illik. Továbbá figyeljen okoskodásai helyességére, állításai valóságára. Lehet, én is tévedtem cikkemben itt vagy ott, de ha kellő modorban nyerem a figyelmeztetést: szívesen veszem bárkitől.

Isten velünk!

Simonyi,
egy dunamelléki káplán.

Szél György bárándi lelkész jubileuma.

Folyó hó 2-dik napján — mint lapunk legközelebbi számában is jelezve volt — Bárádon egy lélekemelő szép ünnepély folyt le, melynek részleteit, egy jelenvolt egyén előadása után, következőkben bocsátjuk nyilvánosság elé:

Az ünnepélyt megelőző napon Révész Bálint püspök ur, Tóth Sámuel egyházkerületi főjegyző, Dávidházy János esperes és Némethi Lajos egyházmegyei tanácsbíró kíséretében a délutáni vonaton Bárádra megérkezvén, az ünnepelt férfinak egyik lelkész fia Szél György és községi bíró Futó Jeremiás által üdvözöltetett, melyekre püspök ur szokott ékesszólásával válaszolt, a mit a vasuti indóházhoz kíseregett több százra menő egyháztalagok szünni nem akaró lelkes éljenzése követett. Ezen váratlan ünnepélyes fogadtatás után az érkező vendégek kocsikra helyezkedvén el, a mintegy 24 tagból álló csinos bandérium s kocsik hosszú sora által kísértetve két helyen emelt diadalkapun át s a piacon két sorban felállított iskolás gyermekek éljenzései között a lelkészlakra érkeztek, hol az ünnepelt férfi Szél György lelkész ur által fogadtattak.

Másnap vasárnap korán reggel nagy számban sereglett a nép mindenfelől a templom közelébe, mely 9 óra előtt nyitvatott meg a hívek előtt. — Pont 9 órakor a harangok zugása alatt az egyházi és községi előjárók a lelkészlakra, hol már számos vidéki lelkész, Beóthi Andor alispán, Nadányi Miklós tanácsbíró, s más világi urak jelen voltak — gyülekeztek, s ezeknek jelenlétében adta át püspök ur meghatározott szavak kíséretében az agg lelkésznek az Ő Felsége által kegyesen adományozott Ferencz József lovagrend keresztjét. Ennek végeztével a jelen voltak mindnyájan a lelkészlakról a zsufolásig megtelt templomba vonultak, a hol is a „Jövel szentlélek Ur Isten“ és a 74. dicséret néhány versének eléneklése után László János egyházmegyei jegyző I. Timóth. I. 18. alapján alkalmoszerű szép egyházi beszédet tartott; majd Dávidházy János esperes ur az egyházmegye nevében üdvözölte az 50 éves lelképásztort, megragadó beszéde folyamán híven ecsetelvén a régi hű szolgának életrajzát, s hivatalos pályájának kiválóbb mozzanatait, melyre az érdemjellel már feldiszipített férfiú meghatottan s elérzékenyülve válaszolt: végül püspök ur mondott egy rövid remek beszédet és buzgó imát; közbe-közbe a debreczeni kis kántus gyönyörű darabokat zengedezett.

Délben a lelkészlakon az ünnepelt férfiú és derék neje gazdag lakomában részesítették a számosan egybegyűlt vendégeket, mely lakomát a felköszöntések és a kis kántus

kedves dalai még izletesebbé tettek, az egyházi és községi előjárók pedig a község házában vendégeltettek meg.

Igy végződött az 50 éves lelkészi jubileum, és az érdemkereszt átadásával egybekötött szép ünnepély Bárádon,*) honnan a jelen voltak csak kedves emléket vittek el magokkal, s honnan a debreczeniek is szerencsésen hazaérkeztek, ha bár utközben egy debreczeni polgártárs által egy keresztényhez épen nem illő szavakkal üdvözöltettek is, mely szavakra azonban csak ennyit lehet válaszolni: „Uram bocsásd meg nékie.“

A nyíregyházai ref. egyház örömmünnepe f. évi július 3-án.**)

„A mai ragyogó nap, a nyíregyházai protestáns egyház történelmében arany betűkkel marad bevésvé, minden időkre; de bár örömet is ismerem el, hogy e nap, melyen a szerény anyagi viszonyok között, buzgó áldozatkészséggel emelt diszes imaház felszenteltetik, kiválólag a protestáns egyház örömmünnepe, még sem lehet ezt egyedül felekezeti jellegű ünnepül tekintenünk. Mert ha az anyagiasság e rideg korszakában naponta szemeljük a földi javak megszerzésére irányult mértéktelen hajszát, ha látjuk az élvadászat és materialismns kietlen vergődését: szívünk elszorul s segélyt egyedül az igazság és szeretet Istenében vetett rendíthetetlen hitünkben találhatunk. Azért ma, midőn e város falai között Isten dicsőségére egy új diszes imaház avattatik fel, melyben az isteni és hazafiúi erények, nemzetünk édes nyelvén fognak hirdettetni, érző keresztény szívünk, valláskülönbség nélkül, a tiszta öröm érzetétől dobban meg.“ Ezeket mondá a többek közt a kath. Zoltán János, Szabolcsmegye szellemes alispánja, midőn a megyei tisztikar élén, szeretett püspökünket üdvözölte.

S ha a megye alispánja őszinte örömeinek adott kifejezést, hogy a nyíregyházai ref. egyház új diszes templomát ünnepélyesen felszentelheté: bizonyára sokszoros örömezzet hatotta át az egyház minden tagjának, különösen buzgó lelkészenek szívét, hogy éveken át törhetetlen kitartással folytatott áldott munkásságuk dicső emlékoszlópa: a műzléssel épült torony és templom bevégezve előttök áll. Mert nem kicsiny dolog ám az: sok ezrekbe kerülő templomot emelni oly gyülekezetben, mely számban csak mostanában kezdett tulvergődni az ezereken, anyagilag pedig szegény iparosokból, földművesekből és soványul díjazott hivatalnokokból áll! S bizonyára csakis úgy lehetett ily nagyszerű eredményt elérni, hogy a gyülekezet áldozó papja nemcsak akkor sürgött-forgott az ur oltára körül, midőn az áldozat kövéréből dus asztalt teríthetett, hanem áron is megvevén az alkalmat,

*) Ide tesszük még a következő statisztikai adatokat, melyeket Szabó József segédlelkész ur gyűjtött össze:

Az ünnepelt lelkész ur segéd és rendes lelkészi működése alatt összesen keresztelt 5431 gyermeket, esketett 1438 párt, temetett 1876 halottat. — És pedig b. ujjfalui s. lelkész korában 1831. évi október hótól 1833. évi ápril hóig keresztelt 262 gyermeket, esketett 77 párt, temetett 151 halottat. — Ákosi rendes lelkész korában egy év alatt keresztelt 64 gyermeket, esketett 14 párt, temetett 32 halottat. — Bárándi rendes lelkész korában 1834. évi május hó elejétől jelen napokig keresztelt 5105 gyermeket, esketett 1347 párt, temetett 1693 egyént.

***) E tudósítás közbejött akadályok miatt késett el. Sz.

erős bizalommal, lankadatlan buzgalommal szállt ki az élet tengerének forrongó habjaira, emelve a nagyokat, biztatva a kicsinyeket, figyelő észszel, lángoló szízzel, erős kézzel, tartva a kormányt, hogy kedvező révbe vezesse a gyülekezet hajóját! Hanem azt meg kell adni, hogy Nyiregyháza város közönsége sem olyan ám, hol az evangéliomi szózat süket fülekre találna. S ha a fejlődő város gyönyörűséggel tekint a karsu toronyra, nem sok akadhat olyan, ki el ne mondhatná, hogy ő is segített azt légbe emelni. Ezért méltán mondhatta a derék alispán, hogy azon napnak öröme nem fér meg az illető felekezet szűk keretében.

Az örömnünet megelőző nap délutánján érkezett meg szeretve tisztelt Révész Bálint püspök ur, valamint a templomszentesi örömanya: Szabolcs megye főispánjának magas műveltségű neje, igazi benső vallásos kedélyvel ékeskedő hölgy: báró Györfly Róza. Önként következik, hogy az ünneplő gyülekezet, nemcsak, hanem az egész város méltó szívélyességgel fogadta mindkettőt.

Az örömnappal reggelén hullámozott a nép minden ponton. Közelről és távolról egybesereglett sokaság lepte el a templom környékét. Öröm és aggodalom érzelmei váltakoztak a rendezők és sokaság szívében. Örültek az érdeklődésnek, lelkesedésnek, buzgó vágyakozásnak, de ebből eredt a méltó aggodalom is: mit tegyen a rendezőség ily nagy sokasággal? nem fognak-e zavarok, kellemetlenségek előállni, midőn mindenki igyekeznék helyet nyerni a templomban s előre láthatólag harmada sem fér be!

Az ünnepély megkezdése előtt a megyei tisztikar, a különféle felekezetek előjárói tisztelegtek az érdemdus főpásztornál a paplakon. Majd a kitűzött időben megkondukt a harang s mindenki igyekezett helyt kapni. De biz ez igen soknak nem sikerült. A tapintatos rendezőség, a lelkeszi udvarból nyíló ajtón, csaknem megtöltte az egész templomot a közönség színe javával. S mire az utcáról nyíló, nagy műzléssel készült díszes portála szárnyas ajtajai megnyitak, már nem annyira bemenni, mint inkább csak belátni törekedett a közönség.

Ha az új templom, külső megtekintés után is csak kellemes benyomást tett a szemlélőre, a belső berendezés bizonyára sokszorososan fokozta azt. Már hiába! . . . a női izlés, elrendező talentum, bizony első tekintetre elárulta magát! Mily jól esett nemcsak a szemnek, hanem a vallásos léleknek is, a protestáns puritán pókháló helyett, élő virágokból alkotott gyönyörű csoportozatokban gyönyörködni! Mig azok a csunya pókháló megfogják a lelket, mint a legyet, hogy a buzgóságot kiszívják belőle, addig a szabad természet ezen jóillattal áldozó gyermekei: a virágok s az izletes elrendezéssel előállt szépnek felemelő hatása, akaratlanul is fogva vitték a lelket, az örök szépségnek, jóságnak, igazságnak kiapadhatlan kutforrásához!

Gyönyörűen fejezi ki Tompa a legmélyebb igazságot, midőn így sóhajt fel egy kedves kis versében:

„Harangoznak . . . menjünk az Ur házába
Óh hívek, jertek, jertek el!
A jobb élet előérzelme hat meg,
Ha sok nép együtt énekel;
Arany tenger van a menyégben,
Szent tengere az énekeknek;

Arany patak mi énekünk,
Rengő hullámai velünk
Menybe folynak, menybe sietnek.“

Éreztük, meghatottan éreztük, hogy „igaz ez a beszéd és hitre méltó!“ midőn egy orgona-előjáték után kicsapott a vallásos érzés a megteljesedett szívekből s ragadta a szent ár a lelket

„S im a buzgó nép: ifjak, vének . . .
Mint szent hullám zajdul az ének,
Majd csendesül és elhal lágyan.
— Az érzés szól csendes imában —“

A meghatott főpásztor ajkáról menyekbe szállt a buzgó imádság, karöltve a kérés, a hála, most le a szívbe, majd fel az égbe, a szent érzés tiszta tüzeiben elégetve a földi salakot, hogy minden földi szennytől menten szálljon az áldozat, mint jó illat füstölgése.

Egy őszhangzatos ének után, az ünneplő egyház lelkésze, Lukács Ödön esperes lépett a szépszékre. Mint a szent hajdankor Salamonja, örömmel és buzgó lelkesedéssel állott meg a bevezetett pompás templom előtt s szentelte a Jehovának: úgy meglátszott a szónok egész lényén ama magasabb öröm, mely azok lelkéből tör elő, kik munkájokban nem a hiu emberi dicsőségnek, hanem az Istennek szolgálnak. A hallgatóság megérdemelt figyelemmel és méltó várakozással eltelve függeszté szemeit a szeretett papra. Beszédének alapigéjeül választá: I. Kor. 3: 11—13. Az örömnünetpély leginkább kiemelkedő pontja tagadhatatlanul e beszéd volt, nem csak a formai szépség, hanem az azzal párosuló szónoki előadás következtében. Az értelmi mély meggyőződés, a tiszta igazságból származó odaadó érzés melegsége, mindenkét meggyőzhetett és azt hiszem, meg is győzött, a kinek a való igazság iránt ép érzéke van. Isten segítségével bevezetjük immár, a minék bevezethetésén magunk is annyiszor kétségeskedünk — mondá körülbelől ilyenformán — a prot. egyszerűség mellett is eléggé díszes templom előttünk áll. De ez még nem elég. Magunkban is fel kell építenünk az Isten templomát, melynek szegletköve a Krisztus. Ezt kell aztán felékesítenünk a hit színaranyával, a szeretet tiszta színezüstjével s a tiszta erkölcs drága köveivel. Megkísérlelem e beszédet, ha csak rövid kivonatban is bemutatni, hogy a nem hallgatóknak ha csak halvány fogalmuk is legyen szépségéről, de valamint céltévesztett dolog volna egy szép bokrétaból néhány virágot kitépni s azt mondani: ime nézzétek, milyen szép bokréta lehetett az, mely ilyen virágokból volt összealkotva. — úgy említett beszédnek szépségét, erejét csak akkor élvezhetjük teljesen, ha egészében lelkünk előtt áll. Az egyház úgy is elhatározta, a többi tartott beszédekkel együtt kinyomatását, s bizony bizony! nem hálátlan munka lesz megszerezni és olvasgatni. Annyit mégis megemlítek, hogy találóan jellemezte a szónok szereplését, a szintén kitűnő szónok Farbak József nyiregyházai evang. lelkész, Lukács Ödönre tartott felköszöntőjében. midőn elmondá, hogy a reformáltak isteni tiszteletét ok nélkül vádolják sokan ridegséggel, hogy pusztán az értelemre fektetvén súlyt, az érzelemre ható művészetet teljesen kiküszöbölt, mert ime meggyőződhetett ma mindenki, hogy csak a Lukács beszédjében is teljesen megvolt a kedélyre ható művészetnek mind ama nemessége, a mely az érzésre közvetlenül hatni képes.

Bizony megvolt!

Beszéd után öszhangzatos ének ringatá el lágyan a kedély hullámzó érzelmeit. Majd Ilyés Bálint, a költő pap. szentelé fel, két kis keresztyén lélek gyenge templomát s egy ének után Peterdy Károly beregmegyei esperes házasságokat esketett, ékes beszéd kíséretében, lelkesen tolmácsolván azon szent törvényeket, melyeknek megtartásától függ a családi élet szépsége és nyugalma. Ezt követte az urvacsoaraosztás befejező szertartása, Kiss Áron szatmári esperes által, midőn először a papság, élén a főpásztorral, majd a gyülekezet részesült a szentvacsorában. Végezetre püspök ur áldást mondott az egész gyülekezetre, mely aztán szétoszlott, őszinte szívvel elmondhatván a költővel, hogy a ki csak e felemelő ünnepélyen részt vett, annak lelkében e szép nap emléke „nem hozott bánatot, nem hagyott keserűt“!..

De még nem volt elég ennyi.

Az egyház hivei a tanítói lak udvarán, zeneszó mellett, kedélyes lakomát tartottak; az egyházi és polgári élet, — valamint a helyben állomásozó katonaság kitünőségei bankettet tartottak a nagyvendéglő nyílt csarnokában, hol aztán — mondanom is felesleges — nem hiányoztak a szebbnél szebb felköszöntők.

A test után ismét a lélek következett. Délután a felszentelt templomban, egyházi hangverseny tartatott, orgonaművészek, a közreműködő sárospataki énekkar, valamint a néhány lelkészből álló, szintén közreműködő „tiszaháti dalkör“ szabatos előadásukkal.

Estve pedig táncz kivilágos kiviradtig!

S ezzel vége!

Dehogyan vége!.. Az emléken hányszor átéljük az elmúlt szép napokat!.. Átreg szívében a kellemes érzés, mint vihar után elsimuló hullámnak soká ringatóznak még, vagy az elhalt zene végső hangjai!!

Végül még egyet!

A gondolkodó lélek nem állapodik meg az okozatnál, hanem keresi az okot is.

Nekünk pedig, kik naponként halljuk és tapasztaljuk is a prot. hitbuzgóság hanyatlását, kétszeres okunk van elgondolkozni, a tagadhatlanul beállt lanyhaság között is fel-felmerülő egyes magasztosabb vallásos jelenségek okai felett.

Egy hivatásának élő lelkész rendkívül sokat tehet, de bizony csak akkor, ha egyházának hivei s különösen annak előjárósága is kötelességének magaslatán áll. S e tekintetben a legnagyobb elismerést érdemlik meg a nyíregyházai egyház előjárósága, buzgó gondnokai, lelkes hölgyei, kik mindanyian közreműködtek, hogy egyházukat felvirágoztassák s megbizonyítsák, hogy a műveltség az igazi műveltség és nem az utszéli üresfejűség — nemcsak összefér a vallásossággal, sőt az igazi műveltségnek legcsalhatatlanabb mutatója a benső vallásos érzés.

Legyen rajtok az istennek áldása mind az időknek végeig!!.

— y K —

Konfirmációra előkészítő oktatás.

(Vége.)

A helyes irányban vezetett konfirmációi oktatásnak kétségkívül magukra az ifjakra, a gyülekezet ifjúságára van leghatalmasabb befolyása, a mennyiben képesíti ezt a predikáció jobban megértésére. Én azt hiszem, hogy a ki predikál, annak lehet leginkább kötelességévé tenni, hogy készítse elő a talajt, különben nem gyökerezhetnek meg az elhintett magvak. A lelkész munkája igen sokban hasonlít a szántóvető ember munkájához. A mi egyiknél a természet ölen a talaj felszántása, előkészítése által történik, ugyanazt teszi a másik a lélek világában alapvető vallásos oktatása által; a mire a földművelő a vetés munkája közben törekszik, hogy földi léte fentartására magot szerezzen be, ugyanezt akarja a lelkész, mikor a lélek életének felvirágoztatására szüntelenül hinti, veti a szent igé magvait; a szántóvető örömmel telik el, ha nézi a hullámzó dus kalászt s bizonyára nagy, mélységesen nagy lehet azon lelkésznek lelki öröme, ki azt látja, hogy működése nyomán az igaz keresztyén élet nemes gyümölcsei érlelődnek. De hogy ezt elérhesse, menjen vissza a munka kezdetéhez, készítse maga elő a gyermekeket, hogy mint gyülekezeti ifjúság megértsék az ő predikációját; hogy vigyenek magukkal mintegy kulcsot a templomba, melylyel fölnyithassák az egyházi beszéd értelmének titkos zárát; hogy legyen bennük előzőleg valami, mihez gazdagítólag mintegy hozzá tapadhat a predikáció tartalma. Az volna a jó, ha minden gyülekezeti tag olyan figyelmes hallgatója volna az egyházi beszédnek, a minők a lelkészek szoktak lenni lelkésztársuk predikálása alkalmával. Természetesen, mert ők mindannyian ismerik az egész vallásrendszert; tele van lelkők azzal, a mi megfelel a predikációnak. Ha sokan közülök csak kritizálnak, a nélkül, hogy épülni akarnának, az a tudományos képzettségnek kikerülhetetlen árnyoldala, de a melytől az egyszerű embereket egyelőre még nem kell féltelnünk. Hogy gyülekezetünk figyelmes és értelmes hallgatója lehessen predikációinknak, arra nekünk kell őt nevelnünk s ez csak úgy lehet, hangozzék bár refrainszerűleg szavunk, ha alapjánál kezdjük meg a munkát.

Ekkor történhetik meg aztán valóban, hogy a lelkészek igazán atyák a gyülekezetben, kikre bizalommal tekint kicsiny és nagy, mint lelkileg a legnagyobbakra; így fűződhetik a szeretet lánczával egybe lelkész és gyülekezet; így lehet legtöbbet tenni a gyülekezet szellemi, erkölcsi és lelki érdekében, mert nincsen elhagyatva a lelkész, ott áll mellette a hívő s hitében szerető gyülekezet, mint munkatárs a nehéz munka terén.

„Add kezembe gyermekedet hét éves koráig,“ mondá egy jézsuíta propagandista, „s azután bizton nálad hagyom, míg újra összejövünk.“ Egy merész szabadon gondolkozó pedig, gyermekkori hitére visszatekintve, így nyilatkozott: „keresztül tanulmányoztam az apologetika minden érveit s vissza is vertem azokat magamnak és társaimnak teljes megelégedésére, de két dolgot sohasem tudtam elhallgatni szívem legbenső mélyében, anyámnak imáit s atyámnak tisztas életét.“ Két rövid példa, minden további reflektálás nélkül a gyermeki, vagy kora ifjui kor fogékonyságáról! A mit Ábrahám Istennek mondott: „vajha Izmáel élne

te előtted!" s a mit Dávid Istentől népére könyörgött: „a mi fiaink legyenek olyanok, mint a nevedő plánták az ő gyermeked korokban, és a mi leányink, mint a templom köveinek hasonlatosságára szépen megfaragott kövek“: ezeket minden lelkész teljes buzgósággal kérni tartozik az egek urától lelki gyermekei érdekében, de mert Isten a tétlen várakozót nem áldhatja meg s csak úgy adhat előmenetelt, ha mint Pál, plántálunk s ha mint Apollós, öntözünk, magunk tartozunk hozzá fogni a nehéz munkához.

E gondolatok élnek lelkemben, — s e cikkemben nyilvánosság elé is akartam azokat bocsátani, — mióta kötelezővé vált a konfirmációi oktatásra vonatkozó ama korábban hivatolt zsinati végzés. Van annak mélységes lélektani alapja s bizony nagy elfogultságunkra hivatkozással még nem vonhatjuk ki magunkat annak teljesítése alól. — Előbbvaló lelkészi munka az mindennél! S ha tán olyan helyen, hol a lelkész mellett lelkészi jellegű tanárok is vannak a gyülekezetben, ezek is végezhetik a konfirmációi oktatást, nem lehet annak a fentebb elsorolt érvek alapján olyan mély hatása, mintha attól nyerik a konfirmándusok a katechetikai oktatást, a ki mint liturgus feladja aztán nekik az urvacsoráját s a ki vezérli őket mindvégig mint homiléta és mint lekipásztor a tiszta, az igaz keresztyénség ösvényén. Ha nem a lelkész végezi ez oktatást, végezze mindig és mindenütt az a tanító, kinek kezébe a vallástanítás szent ügyét letette a közbizalom.

Cikkem folyamában előjött a limitálás szó. Sajnálom, hogy előjött, mert nem tudom magamat megtagadni, nem tudok limitálni. — A törvény szava szent és áthághatatlan előttem! Hol absolute képtelenség időt találni e munkára, vagy a hol a hanyatló testi erő megtagadja az engedelmességet, ám redukáljuk ott a munkát a pusztá felügyeletre, de még itt is hadd említsek fel egy példát, mert, mint mondják: „exempla trahunt.“ A dunamelléki egyházkerület óriási munkával megterhelt püspöke, kinek vállain már hosszú évek súlya nyugoszik, mint maga beszéli nekem, konfirmáció előtt hat héten keresztül minden nap személyesen végezi az előkészítő oktatást, utolsó időben veje is osztozván vele a munkában, mikor aztán egyik szakasz növendékeit maga a püspök ur, másikat hittanár veje oktatja. — Hogy fecsegőnek ne tarthasson senki, kijelentem, hogy kikértem az engedelmet ennek közölhetésére s az érdemes főpásztor készséggel megadta nekem az engedélyt.

Örömmel venném, ha más is hozzá szólana e tárgyhoz. Ha „sine ira et studio“ teszi ezt, használni fog vele a szent közügynek.

Csiky Lajos.

Emlékezés Nagy Istvánra.

Szegény Nagy István barátunk rögtöni halállal mult ki, miként e lapokban is közölve volt, f. évi június 12-én. Szép és irigylendő halál — az öreg korban — egy szép élet után. E kitűnő ember élete valóban érdemes volna egy jeles életrajzról meleg ecsetelésére. Miután én vele hosszú ideig baráti viszonyban állottam: talán nem veszi rossz néven e becses lap olvasó közönségének azon része, mely őtet közelebbről nem ösmerte, ha emlékezetből — mely bizony már elég rövid — némely vonásokat vázlok életéből. Azok, kik

szerencsések voltak vele gyakrabban társalkodni, kétségkívül ezeket nagyon sok adattal bővíthetnék ki.

Ösmeretségünk a kollégiumban kezdődött. Én a 21-ik szobában laktam, mint 2 éves diák, melyben laktak akkor az ugynevezett praebitorok (kenyér osztók: Fülöp Gábor, volt székelyhidi lelkész, azután Bagdi Sándor) is. Szobánkba többen eljártak a nagy diákok közül, főként lágy cipóra (ugynevezett brugó). Ezen látogatók egyike volt Nagy István, mint 6 éves diák. Akkor jeles festő volt, s tanuló társai közül többeknek arczképét a megszállásig hiven lefestette vászonra olajos festékekkel. Későbbben e művészet gyakorlásával egészen felhagyott; hanem Esztáron feltűnének neki egy jól rajzoló iskolás fiu, annak pártját fogta s ajánlotta Kis Bálint művésznek Pesten; kinél magát kiképezvén, most rajztanár valamelyik állami középiskolánál. Ennek — sajnálom, hogy neve nem jut eszembe — festése a gr. Széchenyi István életnagyságu arczképének azon másolata, mely most — úgy hiszem — a főiskola könyvtárát díszíti a N. J. ajánlókaból.

Nagy István kiment rektornak Karczagra, s azután csak akkor találkoztunk, mikor én 1848-ban Püspökibementem Szerepről lelkésznek.

Rektorsága bevégezése után atyja helyébe P. Tamásiban lett lelkész, hol özvegy édes anyja és két leány tesvére az ő ortalma alatt éltek. Itt azonban nem sok idő múlva összeütközésbe jött az egyházzal. T. i. a lakosok a pap tüzfáját nem szállították be. N. J. kijelentette az előjárásának, hogy ha bizonyos határidőig a fát be nem szállítatják, ő a do ut des elv értelmé szerint nem fog isteni tiszteletet tartani. S a mit kimondott, meg is tartotta. Egy pár hétköznapon nem harangoztatott, s nem nyitotta ki a templomot. Lett erre aztán nagy felháborodás; az ügy a traktus elébe került; s a konsistorium nem osztván az ő elvét, neki a p. tamásii állomást fel kellett cserélni a jóval kisebb jövedelmű kis-szántóival, hova az övével együtt ment. De ha anyagiilag vesztett, annyival többet nyert a közügy, s ő maga is, — közel lévén a központhoz Nagyváradhoz.

Azon időben még a traktuális ülések zárt ülések voltak, hova a közönségnek nem volt bemenetele. Nagy István megjelent a gyűlésen, nem gondolva vele, hogy az esperes és az assessorok szerették volna onnan kinézni. Majd arra a vakmerőségre is vetemedett, hogy ifju pap létére fel is állott és beszélt, s követelte a gyűlések nyilvánosságát; hogy miként hajdan, ne csak szabad, de kötelességök legyen a lelkészeknek a gyűléseken megjelenni, — s ki is vívta azok nyilvánosságát. — Majd észre vette, hogy a lelkészgyámoldai illetőségek beszédettek ugyan a vizitáció által, de a pénztárról soha sem terjesztetik számadás a gyűlés elé. Ekkor megindította az izgatást a lelkésztársak közt, hogy tagadják meg a befizetést, mig rendes számadás nem közöltetik. Ekkor aztán betérjesztetett valami számadás, melyből az tűnt ki, hogy 1821-től 1844-ig, tehát 23 év alatt, a pénztár állása 385 frt 66 kr; tehát egy évre a bevétel 16 frt lett volna 42 lelkésztől. Ekkor ő élesen kikelt a lelkiösmeretlen kezelés ellen s magára vállalta, hogy ki fogja dolgozni nem csak a gyámintézeti, hanem a házipénztári alapszabályokat is, mit aztán hiven teljesített s azok megerősítve életbe léptek 1845-ben; s valóban őtet illeti az érdem, hogy azután a bihari egyházmegye lelkész-gyámintézeti pénztára nagy lendületnek indult, úgy hogy a mai napon a tőke

25,000 frtot tesz, s felül haladja sok gazdagabb, vagy népe-
sebb egyházmegyék lelkész-gyámintézeti pénztárát.

Nagy István azon közben eltemetvén édes anyját, s férjhez adván hugait, — s talán ezekért nem nősült addig — 1848-ban esperessé választatott, még pedig az egyházmegye összes híveinek — így lett megállapítva az esperes választás — szavazatával. Hanem mint esperes, a mozgalmas időben kevés tevékenységet fejthetett ki, mert elment a honvédekkel táborba; a forradalom megbuktával pedig — főként azért, mert mint esperes az 1849-diki nyári vizitálás alkalmával a templomokban beszédeket tartott, s a híveket a haza védelmére buzdította — csakhamar fogságba vitetett N. Váradon a várba, azután pedig Pestre. Megjegyzem itt, hogy Nagy István előre tudta, hitte, hogy bizonyosan befogják, s nálam tette le — némely becsesebb könyvei, s a bihari „védegyelet“-nek, melynek jegyzője volt, pecsétjén kívül — a Beöthy Ödön féltett okmányait két nagy csomagban lepecsételve; melyeket Beöthy Ödönné a végett adott neki által, hogy valamely megbízható barátjának adja át megőrzés és elrejtés végett, melyeket aztán Beöthy Ödönné később személyesen vitt el tőlem.

1850. év nyarán történt, hogy én nőmmel együtt az akkor még virágzó szalárdi savanyuviz-fürdőben voltunk; s midőn egy reggel magánosan járkáltam a sétányon, hozzám jött Beöthy Stephánia urhölgy, s így szólott hozzám: „Hallottam Nagy Istvántól, hogy ön neki barátja; mi teszünk érte — ki már N. Váradon van ismét — a mit tehetünk; hanem jó volna, ha paptársai is tennének valamit érte.“ Haza menvén, atyámat és elődömet, ki nálam lakott s kit az egész papság tisztelt és szeretett, kértem meg, hogy intézzen egy felhívást a paptársakhoz; s mi megkezdvén az aláírást, én kijelentettem, hogy kész leszek a hozzám küldött pénzt átvenni s Nagy Istvánnak átadni. A papság sietett a felhívásra hozzám küldözgetni adományait szeretett, volt esperese részére; melyeket aztán én koronkint — összesen 300 frton felül — be vittem a várba Nagy Istvánnak, kezdetben nem minden remegés nélkül. Később aztán a hírhedt Tafferner hadbíró már annyira ösmert, hogy mikor meglátott, szólt: „Ach! Bruder von Nagy István (igy)“ s kevés várakoztatás után előhívatta a fogházból Nagy Istvánt, noha először nagyon bizalmatlanul nézett rám, s jól megvárakoztatott. N. I.-t a börtönben a skarlat lepte meg s félt, hogy ki hull minden foga; s hogy ez nem történt, a sok czitrom-evésnek tulajdonította, mint gyógyszernek. — Mikor aztán vége lett fogságának, akaratlanul meghosszabbítója lettem annak 24 órával. Ugyanis meghallván, hogy N. I.-t kibocsátják, elmentem Taffernerhez, s kértem, hogy mondaná meg, hogy mely órában eresztik ki, hogy egy fiakkerrel itt várjam s kivigyem magammal Püspökibe. De Tafferner himezett-hámozott, hogy az még nem olyan bizonyos. Egy nap estenden csak betoppán hozzánk N. J. s mondja: „Nem köszönöm meg, hogy egy nappal meghosszabbítottad fogságomat. Az a német hadbíró — mint neki mondta — attól félt, hogy több fiakkerrel egész csődülés és tüntetés szándékoltatik, s ezért nem bocsátott ki előbb.“

Köztudomásu aztán, hogy hivatalától megfosztatván, Szunyogh Albert esztári nagy birtokos vette magához, kinek jeles fiai az ő növendékei. Itt a tanítás mellett gyümölcsfa tenyésztéssel s kertészettel — melyek szenvedélyei voltak — foglalkozott. Rendszerető lévén mindig és minden-

ben, gondja alá vette a pinczét, s az igen finom borokat nem engedte minden vendégre pazaroltatni, hanem aztán mindig volt, mikor kellett; sőt — mint Sz. A. ur előttünk tréfásan panaszkolta — „ugy őrzötte a pincze kulcsot, hogy még nekem is kérem kellett tőle.“

(Vége köv.)

T u d ó s í t á s

az 1883. szeptember 4. s következő napjain tartott egyházkerületi közgyűlésről.

(Folytatás.)

Lapunk közelebbi számában csak futólag érintők az egyházak osztályozása s lelkészek minősítése tárgyában hozott közgyűlési határozatot. Hogy az érdeklődők teljes és megbízható tájékozást nyerhessenek, kivonat helyett az egész szöveget közöljük úgy, a mint azt az egyházkerületi közgyűlés megszabta.

„I. Az egyházak osztályozása.

I. osztályu egyház: 1200 frtnyi s azon felüli lelkészi javadalommal.

II. osztályu egyház: 900 frttól 1200 frtig menő javadalommal.

III. osztályu egyház: 600 frttól 900 frtig menő javadalommal.

IV. osztályu egyház: 600 frton alól eső javadalommal.

II. Lelkészek minősítése.

1-ső osztályu egyházba pályázhatnak:

a) Mindazon rendes és segédlelkészek, kik a lelkész-képességi mindkét vizsgálaton kitünő osztályzatot nyertek; külföldi egyetemen legalább két félévet töltöttek s erről kifogástalan bizonyítványt mutatnak fel és a gyakorlati pályán legalább két évig sikerrel foglalkoztak.

b) Azon rendes és segédlelkészek, kik a lelkész-képességi mindkét vizsgálatra kitünő osztályzatot nyertek, ha külföldi egyetemeken nem jártak is, négy évi sikeres gyakorlati szolgálat után.

c) Azon rendes lelkészek, kik a lelkész-képességi vizsgálatokon nem nyertek ugyan kitünő osztályzatot, de a lelkészi pályán hű és áldásos szolgálat, tanulmányozás által magoknak érdemeket szereztek, hat évi szolgálat után, melyből legalább négy évet, mint rendes lelkészek töltöttek.

d) Azon rendes lelkészek, kik egyházi, tudományos és népnevelési irodalom terén magokat kitüntették 4 évi sikeres gyakorlati szolgálat után.

e) Azon theologiai, képezdei és gymnasiumi tanárok, kik az a) és b) pont alatti minősítéssel bírnak, két, illetőleg négy évi sikeres szolgálat után.

f) Azon képezdei és gymnasiumi tanárok, kik külföldi egyetemeken nem jártak ugyan, de kitünő lelkészi képesítést nyertek, négy évi sikeres tanári szolgálat után.

2-dik osztályu egyházba pályázhatnak:

a) Mindazok, kik a felsőbb osztályu pályázatra minősítve vannak.

b) Azon rendes és segédlelkészek, kik a lelkészképeségi vizsgákat kitünő eredménnyel tették le, ha szinte külföldi egyetemeket nem látogattak is, — két évi szolgálat után.

c) Azon rendes lelkészek, kik habár nem nyertek is kitünő lelkészi képesítést, de működésükben buzgóságot s gyakorlati jó sikert mutathatnak fel, négy évi szolgálat után, melyből legalább két évet, mint rendes lelkészek töltöttek.

d) A képezdei és gymnasiumi tanárok, ha szinte első fokú minősítéssel nem bírnak is, három évi sikeres tanári szolgálat után.

e) Azon segédlelkészek, kik kitünő lelkészi képesítést nem nyertek ugyan, de működésükben buzgóságot, gyakorlati jó sikert mutathatnak fel öt évi szolgálat után.

3-dik osztályu egyházba pályázhatnak:

a) Mindazok, kik a megelőző osztályu pályázatra jogosítva vannak.

b) Mindazon rendes lelkészek, kik jó osztályzatu lelkészi képesítést nyertek, két évi szolgálat után.

c) Mindazon rendes lelkészek, kik elegendő osztályzatu lelkészi képesítést nyertek, három évi szolgálat után, melyből legalább egy évet, mint rendes lelkészek töltöttek.

d) Mindazon segédlelkészek, s mindkét képességi vizsgát letett tanítók, kik jó osztályzatu lelkészi képesítést nyertek három évi szolgálat után és működésükben buzgóságot és gyakorlati jó sikert mutattak fel.

e) Mindazon segédlelkészek s mindkét képességi vizsgát letett tanítók, kik elegendő osztályzatu lelkészképesítést nyertek, négy évi szolgálat után és működésükben buzgóságot és gyakorlati jó sikert mutattak fel.

4-dik osztályu egyházba pályázhatnak:

a) Mindaz, a ki felsőbb osztályu pályázatra minősítve van.

b) Minden rendes lelkész lelkészképeségi bizonyítványa tekintetében feltétlenül.

c) Minden segédlelkész két évi gyakorlat után.

III. A minősítés alkalmazására nézve következő általános szabályok állapítottak meg:

1) A lelkészek, tanárok és tanítók hivatalévei azon időtől számítottatnak, melyben a lelkészképeségi utolsó vizsgálat letévése után közszolgálatba léptek.

2) A rendes lelkészek pályázati kérvényük mellé illető esperesüktől nyert erkölcsi és szolgálati bizonyítvány ki-vántatik.

4) A segédlelkészek pályázati kérvényükhöz főnökeik által kiadott, az illető esperes helybenhagyásával ellátott erkölcsi és szolgálati bizonyítványt tartoznak csatolni.

5) A lelkészi hivatalra igényt tartó tanárok, tanítók ebbeli igényöket tartoznak illető espereseik előtt bejelenteni, lelkészhez illő életmódot folytatni, egyházuk rendes lelkésze mellett évenként több ízben lelkészi szolgálatokat teljesíteni; magukat — mint lelkészjelölteket — annak felügyelete alá adni, s pályázati kérvényük mellé a segédlelkészekéhez hasonló bizonyítványt csatolni.

IV. Oly rendes és segédlelkész, kit a fegyelmi bíróság, vagy az egyházi törvények 298. §-a alapján a bíróság, vagy a bíróság elnöksége hivatalától felfüggesztett, míg a felfüg-

gesztés hatálya tart, lelkészi állomásra nem pályázhatik, és ha pályázott, nem jelölhető. Ugyanezen szabály alkalmazandó azon rendes és segédlelkészekre, kik ellen fegyelmi eljárás van foganatban, ha az egyházi törvények 270-dik §-a értelmében az ügy tárgyalására már határidő tüzetett ki.

Fegyelmileg büntetett rendes lelkész, a fegyelmi vétség fokozatához képest hat hótól két évig magasabb osztályu egyházba, mint melyet elfoglal, nem pályázhatik s ha pályázott, nem jelölhető.

Fegyelmileg büntetett segédlelkész, a fegyelmi vétség fokozatához képest hat hótól két évig rendes lelkészi állomásra nem pályázhatik s illetőleg nem jelölhető.

E határidő az ítélet jogerőre emelkedésétől — és ha ítéletileg büntetésül időleges felfüggesztés mondatott ki, — a felfüggesztési idő lejártától számítatik.

A lelkészjelölő küldöttségnek a törvényt és ezen szabályokat sértő eljárása ellen emelt panaszok csak a lelkészválasztási szabálytalanságok ellen intézett felebbezéssel kapcsolatosan terjesztetnek fel és bíraltatnak el.

(Folyt. köv.)

Gelencei Pál.

Meghalt 1883. Szeptember 13.

Főiskolánk egykori jó emlékű tanára, az utóbbi években a helybeli városi reáliskola erélyes igazgatója, és főiskolai számvevő Gelencei Mihály Pál f. hó 13-ikán reggel Linzben jobb létre szenderült. A boldogult az utolsó hónapokban hanyatlani érezvén egészségi állapotát, gyökeres orvoslás és üdülésre Schweizba Zürich mellé indult egy gyógyintézetbe; azonban Debreczenből elindulása után alig pár nappal útközben Linzben a vasuti indóházban, mint kísérőjének távirati tudósításából tudjuk, meghalt. Neve és munkássága nemesak azon intézeteknek, a melyekben tanári hivatalt viselt. szellemi érdekeivel, hanem főiskolánknak az utolsó pár évtizedben létrejött minden anyagi alkotásával elválhatlan kapcsolatban van, és főiskolánk minden barátjának méltó fájdalmat okoz halála. Alig néhány napja, hogy az egyházkerületi gyűlés előtt számvevői hivataláról, melyet addig példás buzgósággal töltött be, leköszönt. Főiskolánk új épülete, melynek építése az ő felügyelete részben tervezése alatt történt, maradandólag fentartja nevét.

Magános családalan életet élt, de mind az iskola, mind a város számos közügyeiben vévén mindig tevékeny részt, barátainak és tisztelőinek köre nagy kiterjedésű. Sarcasmusra hajló, némileg éles kedélye mellett is, mely csak utolsó betegségében lankadt meg, és tette nehezen hozzáférhetővé, szive jó, tettereje mindig rugékonny és ifjui volt. A helybeli reáliskola pótolhatlan veszteséget szenvedett halálával. Életrajzára még visszatérünk. — Áldás és béke poraira.

Konventi tudósítás.

A kolozsvári konventről lapunk zártáig a következő rövid tudósításokat állithatunk egybe.

A lapunk élén közölt nagyszabásu elnöki megnyitó

után a konvent tárgyalási ügyrendje szerint felolvastatott a közoktatásügyi miniszternek b. Vay Miklós elnökhöz intézett leirata a középiskolai törvény életbe léptetése tárgyában. Hegedüs Lászlónak némely megjegyzései után, melyekben leginkább alakilag kifogásolta a miniszteri leiratot, György Endre és Mocsáry indítványára az a tanügyi és jogügyi bizottságokhoz lön utasítva.

Épen így történt a tiszamelléki egyházkerület azon javaslatával, mely szerint az 1848. XX. t. cz. 3. §-a értelmében a felekezeti tanügyi terheinek elviselésére az államsegély is igénybe veendő.

A javaslatot Kun Bertalan püspök indokolja, azt követően ki, hogy a nyerendő államsegély az egyházkerületek feltétlen rendelkezése alá legyen bocsátva, az állam semmi jogot sem tartván fen magának.

A javaslat, b. Vay Miklós azon megjegyzése után, hogy ha a kérést csupán az 1848. XX. t. cikkre alapítjuk, vajmi kevés lesz elérve és hogy a kérelemmel az új törvények alapjára kell helyezkedni, a tanügyi és jogügyi egyesült bizottságokhoz tétetik át.

A jogügyi bizottság elnöksége, mely gr. Dégenfeld halálával megüresült, Vályi János főgondnokra ruháztatik, előadóul Véghely Dezső választatván meg. — A szeptember 13-án 9 órakor kezdődő ülésre első tárgyal a domestika mi-kénti kezelésének kérdése tüzetett ki.

Különfélék.

A történelmi társaságnak mult hó 22—28-án Sopronban tartott gyűlésén a debreczeni főiskolához tartozó társasági tagok közül hárman voltak jelen, Géresi Kálmán, Révész Kálmán és Némethy Károly. A kirándulásnak némi eredményei voltak nemcsak általános magyar történelmi tekintetben, hanem a magyar prot. egyháztörténelemre vonatkozólag is, minthogy Sopron városa a magyarországi bár német ajku protestantismus egyik legrégebbi fészke, és a városi levéltár számos egyháztörténelmi olyan adattal is bír, a mit eddigi egyháztörténet-íróink, köztük a soproni Ribiny sem használtak fel egész kiterjedésben.

Értesítés. A tiszántuli reform. egyházkerület népiskolai tanügyi bizottsága értesíti azon pályamunkák szerzőit, kik az általa mult évi október hó 1-sőjére hirdetett pályázatra műveket küldtek, hogy a pályázat eredménye még nincs megállapítva részint azért, hogy az egyes szakbizottságok, melyek közt a pályaművek bírálat végett kiosztattak, teljesen még nem készülhettek el munkáikkal, részint mivel a reform. egyház egyetemes tanügyi bizottsága már megkezdte működését s a bizottság óhajtotta és óhajtja bevárni, hogy az egyetemes tanügyi bizottság a népiskolákban használandó tankönyvekre nézve mikép intézkedik, nevezetesen hoz-e az egész magyar ref. egyház iskoláiban használandó tankönyveket illetőleg általánosan kötelező határozatot, — mely esetben a fentebb említett pályázatra beérkezett műveket s az azokra megállapítandó bírálatokat az egyetemes tanügyi bizottság figyelmébe ajánlani ez az egyházkerületi tanügyi bizottság kötelességének ismeri. — Debreczen, 1883. szeptember 3. Kovács Lajos, a bizottság jegyzője.

Szeptember 6-án bontattak fel a debreczeni egyházme-gyei egyházi és világi tanácsbírókra beadott szavazatok. Egyházi tanácsbíróvá megválasztott 29 szavazatból 16 szavazattal László János bajomi lelkész, Kiss Albert debreczeni lelkész 12, K. Tóth Kálmán szintén debreczeni lelkész 1 szavazatával szemben. Világi tanácsbíróvá Mocsai József debreczeni törvényszéki bíró 22 szavazattal, Szunyogh Albert 4 és Fényes Gyula 3 szavazatával szemben.

Főiskolánkban az iskolai évet megnyitó istentisztelet, a Veni Sancte szept. 10-ik napján tartatott meg a főiskola imatermében a teljes számú tanuló ifjuság és a tanári karok jelenlétében. Főtiszt. Püspök ur, kinek épen az nap kelle Kolosvárra a konventre elutaznia nem lehetett jelen. A szép imát, mely a jelenvoltakra buzdítólag és felemelőleg hatott, Csiky Lajos ur a gyakorl. lelkészettan tanára és a főiskola papja tartotta.

Kocsi Sándor, budapesti nyomdatulajdonos, f. hó 5 ik napján Budapesten 74 éves korában meghalt. Városunk szülötte, vallásunk buzgó híve, a magyar nyomdászat egyik legügyesebb munkása és Nestora volt. Typicus magyar alak, kit irodalmi férfaink legjobbjai is barátságukra méltattak Ezen barátságnak viszonzásában és nyomdászti munkássága szakavatott teljesítésében állott a családtalan férfinak minden öröme. Áldás emlékezetére.

A hajdu-böszörményi ref. algymnasiumban a f. hó 3-ik napján tartott tanárválasztásnál rendes tanárokkul megválasztottak Péter Károly, Dózsa István és Török Péter urak. Dózsa István ur iránt, ki az utóbbi 2 évben főiskolánkban mint rendkívüli tanár teljes buzgósággal és sikerrel működött, főiskolánk is a legjobb emlékezéssel van, és méltán kívánhatunk hozzá szerencsét a h. böszörményi gymnasiumnak.

Néhai Nagy István nagyváradai lelkésznek örökösei, a boldogultnak életében kifejezett akaratahoz képest, 512 darabból álló könyvtárát, melyben néhány ritkább régi magyar nyomtatvány is van, a debreczeni főiskola könyvtárának ajándékozták. A könyvek 5 ládában már meg is érkeztek, és az örökösök kívánságához képest lehetőleg külön fognak felállíttatni, a boldogult neve és emléke megörökítésére.

Kérelem! Közeledvén az 1883^{3/4}-ki tanév megnyitása-tisztelettel kérem a prot. hittanintézetek és akadémiák nagytiszt. szaktanárait, méltóztassanak az isteni tisztelet elméletének előadásánál s illetve a tankönyv megválasztásánál, Liturgikámról kegyesen megemlékezni s azt becses pártfogásukba venni.

Egyuttal értesitem az t. hittanhallgató urakat, miszerint Liturgikámat legjobban póstai utalvánnyal rendelhetik meg, a mikor is tiz példányra egy ingyen példánnyal szolgálók.

Kapható a munka nálam Eperjesen és Kókai Lajos könyvkereskedő urnál Budapesten (IV. Károly-utca 1.) — Ára 2 frt 50 kr. — Kiváló tisztelettel vagyok Eperjesen, 1883. aug. 24-én, H ö r k J ó z s e f ev. theol. tanár.

Felelős szerkesztő: **Tóth Sámuel.** Szerkesztő társak: **Békési Gyula, Géresi Kálmán.**